

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

9. november 2010*

Kohtuasjas C-296/10,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Amtsgericht Stuttgarti (Saksamaa) 31. mai 2010. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 16. juunil 2010, menetluses

Bianca Purrucker

versus

Guillermo Vallés Pérez,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees J.N. Cunha Rodrigues, kohtunikud A. Arabadjiev, A. Rosas (ettekandja), U. Lõhmus ja A. Ó Caoimh,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtujurist: N. Jääskinen,
kohtusekretär: ametnik B. Fülöp,

arvestades Euroopa Kohtu presidendi 15. juuli 2010. aasta otsust kohaldada kohtuasja suhtes kiirendatud menetlust vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklile 23a ning Euroopa Kohtu kodukorra artikli 104a esimesele lõigule,

arvestades kirjalikus menetluses ja 27. septembri 2010. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- B. Purruker, esindaja: *Rechtsanwältin* B. Steinacker,
- Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja J. Kemper,
- Tšehhi valitsus, esindaja: M. Smolek,
- Hispaania valitsus, esindaja: J. M. Rodríguez Cárcamo,
- Prantsusmaa valitsus, esindajad: G. de Bergues ja B. Beaupère-Manokha,

- Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: F Penlington,

- Euroopa Komisjon, esindajad: A.-M. Rouchaud-Joët ja S. Grünheid,

olles ära kuulunud kohtujuristi,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrust (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (ELT L 338, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 243).

- 2 See taotlus esitati B. Purruckeri ja G. Vallés Péreze vahelises kohtuvaidluses nende poja Merlíni hooldusõiguse üle.

Õiguslik raamistik

3 Määrusele nr 2201/2003 eelnes nõukogu 29. mai 2000. aasta määrus (EÜ) nr 1347/2000 abieluasjade ja vanemliku vastutusega abikaasade ühiste laste eest seotud asjade kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta (EÜT L 160, lk 19; ELT eriväljaanne 19/01, lk 209). Määrus nr 1347/2000 tunnistati kehtetuks määrusega nr 2201/2003, mille kohaldamisala on laiem.

4 Määruse nr 2201/2003 põhjendused 12, 16 ja 21 on sõnastatud järgmiselt:

„(12) Käesoleva määrusega kehtestatud kohtualluvuse alused vanemliku vastutuse küsimustes kujundatakse lapse huve silmas pidades, eeskätt läheduskriteeriumi põhjal. See tähendab, et jurisdiktsioon peaks esimeses järjekorras olema lapse alalise elukoha liikmesriigil, välja arvatud teatavatel lapse elukoha vahetamise juhtudel või vastavalt kokkuleppele vanemliku vastutuse kandjate vahel.

[...]

(16) Käesolev määrus ei tohiks takistada liikmesriigi kohtuid kiireloomulistel juhtudel võtmast ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmeid kõnealuses riigis paikneva vara või isikute suhtes.

[...]

(21) Liikmesriigis tehtud kohtuotsuste tunnustamine ja täitmisele pööramine peaks põhinema vastastikuse usalduse põhimõttel ja mittetunnustamise põhjusi peaks olema võimalikult vähe.”

5 Määruse nr 2201/2003 artikkel 2 sätestab:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) mõiste „kohus” hõlmab kõiki liikmesriikide asutusi, mis on pädevad vastavalt artiklile 1 käesoleva määruse reguleerimisalasse kuuluvates küsimustes;

[...]

4) mõiste „kohtuotsus” tähendab [...] vanemlikku vastutust käsitlevat kohtuotsust, mille teeb liikmesriigi kohus, olenemata sellest, kuidas kohtuotsust võidakse nimetada, sealhulgas dekreediks, korralduseks või otsuseks;

[...]

- 7) mõiste „vanemlik vastutus” tähendab kõiki lapse isiku või varaga seotud õigusi ja kohustusi, mis antakse füüsilisele või juriidilisele isikule kohtuotsusega, seaduse alusel või õigusliku toimega kokkuleppe põhjal. See mõiste hõlmab eestkosteõigust ja suhtlusõigust;

[...]

- 9) mõiste „eestkosteõigus” hõlmab lapse isiku eest hoolitsemisega seotud õigusi ja kohustusi, eeskätt õigust määrata lapse elukoht; [mõiste „eestkosteõigus” asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „hooldusõigus”]

[...]”

- 6 Määruse artikli 8 lõige 1 sätestab:

„Liikmesriigi kohtutel on vanemliku vastutuse asjus pädevus lapse suhtes, kelle alaline elukoht on hagi esitamise ajal selles liikmesriigis.”

7 Määruse nr 2201/2003 artikkel 16 „Kohtusse pöördumine” sätestab:

„1. Kohtusse pöördumine loetakse toimunuks:

a) kui kohtule on esitatud menetluste algatamist käsitlev või samaväärne dokument, juhul kui hageja ei ole seejärel jätnud astumata samme, et teavitada kostjat hagist;

või

b) kui dokument tuli enne kohtule esitamist kätte toimetada, siis hetkel, mil kättemiseks kohustatud asutus selle kätte sai, juhul, kui hageja ei ole seejärel jätnud astumata samme, mis on dokumendi kohtule esitamiseks ette nähtud.”

8 Määruse artikkel 17 sätestab:

„Kui liikmesriigi kohtule esitatud hagi käsitleb asja, mis käesoleva määruse kohaselt ei ole tema alluvuses ning mis on selle määruse põhjal mõne teise liikmesriigi kohtu alluvuses, teatab ta omal algatusel, et asi ei allu sellele kohtule.”

9 Määruse artikli 19 lõiked 2 ja 3 sätestavad:

„2. Kui erinevate liikmesriikide kohtutes algatatakse ühe ja sama lapse suhtes ühe ja sama alusega hagide põhjal vanemlikku vastutust käsitlev menetlus, peatab kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, menetluse omal algatusel seni, kuni on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi on esitatud esimesena.

3. Kui on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi on esitatud esimesena, loobub kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, pädevusest esimese kohtu kasuks.

Sel juhul võib pool, kes esitas asjakohase hagi kohtule, kellele hagi on esitatud hiljem, esitada kõnealuse hagi kohtule, kellele hagi on esitatud esimesena.”

10 Määruse artikkel 20 „Ajutised meetmed, sealhulgas kaitsemeetmed” sätestab:

„1. Edasilükkamatutel juhtudel ei takista käesoleva määruse sätted liikmesriigi kohtuid võtmast selles riigis viibivate isikute ja seal asuva vara suhtes selliseid ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmed, mis on ette nähtud selle liikmesriigi õigusaktidega, isegi kui käesoleva määruse alusel on peaasja arutamisel pädev mõne teise liikmesriigi kohus.

2. Lõikes 1 osutatud meetmeid ei kohaldata enam, kui liikmesriigi kohus, kelle pädevuses on vastavalt käesolevale määrusele asja sisuline arutamine, on võtnud meetmed, mida ta sobivaks peab.”

- 11 Määruse nr 2201/2003 artikkel 21 ja sellele järgnevad artiklid käsitlevad kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist. Eelkõige näeb artikli 21 lõige 1 ette, et ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata.

- 12 Määruse nr 2201/2003 artikkel 24 sätestab, et otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevus ei kuulu kontrollimisele.

Põhikohtuasja asjaolud ja pooleliolevad menetlused

- 13 Eelotsusetaotlusest, 15. juuli 2010. aasta otsuses kohtuasjas C-256/09: Purruker (EKL 2010, lk I-7353) kirjeldatud asjaoludest ja eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt Euroopa Kohtule edastatud menetlustoimikust nähtub, et 2005. aasta keskel kolis Saksamaa kodanik B. Purruker Saksamaal sündinud Hispaania kodaniku G. Vallés Péreze juurde Hispaaniasse. Nende suhtest sündisid 31. mail 2006 enneaegsetena kaksikud Merlín (poiss) ja Samira (tüdruk). G. Vallés Pérez on isaduse omaks võtnud. Kuna vanemad elasid koos, siis Hispaania õiguse kohaselt on neil ühine hooldusõigus. Lastel on nii Saksamaa kui ka Hispaania kodakondsus.

- 14 B. Purrukeri ja G. Vallés Péreze vaheliste suhete halvenemise tõttu soovis B. Purruker koos lastega Saksamaale tagasi pöörduda, millega G. Vallés Pérez ei olnud esialgu nõus. Pooled sõlmisid 30. jaanuaril 2007 notariaalse kokkuleppe, mille kohus pidi heaks kiitma, et see oleks täidetav, ja mille kohaselt pidi B. Purruker kolima koos lastega Saksamaale.

- 15 Samirat ei lubatud tekkinud komplikatsioonide ja kirurgilise sekkumise tõttu ärasõiduks ette nähtud kuupäevaks haiglast välja. Seetõttu sõitis B. Purruker 2. veebruaril 2007 Saksamaale koos oma poja Merlíniga. Põhikohtuasja poolte vahel on vaidlus küsimuses, kas tekkinud erilises olukorras oli G. Vallés Pérez endiselt nõus B. Purrukeri ja poja Merlíni lahkumisega.
- 16 Pärast B. Purrukeri lahkumist 2. veebruaril 2007 ei ole pereliikmete elukohad muutunud.
- 17 Põhikohtuasja poolte vahel on toimumas kolm menetlust:
- esimene, Hispaanias G. Vallés Péreze algatatud Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escoriali menetlus puudutab ajutiste meetmete määramist. Ei ole välistatud, et teatud tingimustel võib seda menetlust lugeda laste Merlíni ja Samira hooldusõiguse määramist puudutavaks sisuliseks menetluseks;
 - teine, Saksamaal G. Vallés Péreze algatatud menetlus puudutab Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escoriali 8. novembri 2007. aasta otsuse – millega määrati ajutised meetmed – täidetavaks tunnistamist, mille kohta tehti eespool viidatud kohtuotsus Purruker, ning
 - kolmas, Saksamaal B. Purrukeri algatatud menetlus puudutab samade laste hooldusõiguse määramist. Selles menetluses esitati eelotsusetaotlus.

Hispaanias algatatud menetlus laste hooldusõigusega seonduvate ajutiste meetmete määramiseks ja võib-olla sisulistes küsimustes otsuse tegemiseks

- 18 Kuna G. Vallés Pérez leidis, et 30. jaanuari 2007. aasta notariaalne kokkulepe teda enam ei sidunud, algatas ta 2007. aasta juunis Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escorialis menetluse ajutiste meetmete määramiseks, eelkõige laste Samira ja Merlíni hooldusõiguse saamiseks.
- 19 Kohtuistung toimus 26. septembril 2007. B. Purrucker esitas kirjalikud märkused ja tema esindaja osales kohtuistungil.
- 20 8. novembri 2007. aasta kohtuotsusega tunnistas Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escorial ennast pädevaks ning võttis kiireloomulised ajutised meetmed, eelkõige laste hooldusõigusega seoses. Seda otsust parandati 28. novembri 2007. aasta kohtuotsusega.
- 21 Toimikumaterjalide kohaselt näeb Hispaania õigus ette, et kui ajutisi meetmeid taotletakse ja need võetakse enne sisulise avalduse esitamist, siis jätkub nende meetmete mõju üksnes siis, kui sisulises küsimuses on avaldus esitatud 30 päeva pärast ajutiste meetmete võtmist.

- 22 Jaanuaris 2008, täpsustamata kuupäeval, mida ei nähtu ühestki eelotsusetaotluse esitanud kohtu edastatud dokumendist, esitas G. Vallés Pérez sisulise avalduse Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escorialile. B. Purrrucker väidab, et avaldus on esitatud hilinenult.
- 23 Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escorial võttis 28. oktoobri 2008. aasta otsusega seisukoha küsimuses, milline on määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõike 3 tähenduses „kohus, kuhu esimesena pöörduiti”. Ta märgib, et ta on oma pädevuse küsimuse 8. novembri 2007. aasta otsusega juba lahendanud ning meenutab selles kohtuotsuses loetletud seostavaid faktilisi asjaolusid. Ta viitab sellele, et 28. juunil 2007 tunnistas ta vastuvõetavaks taotluse kohaldada esialgset õiguskaitset seoses laste hooldusega. Kuna ema pöördus Saksamaa kohtusse alles septembris 2007, peab Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escorial ennast „kohtuks, kuhu esimesena pöörduiti” ning tunnistas ennast määruse nr 2201/2003 artikli 16 alusel pädevaks asja arutama.
- 24 B. Purrrucker esitas apellatsioonkaebuse Audiencia Provincial de Madridile (Hispaania), kes jättis 21. jaanuari 2010. aasta otsusega 28. oktoobri 2008. aasta otsuse muutmata. Apellatsioonikohus leiab, et määruse nr 2201/2003 artikli 16 kohaselt on esimene kohtusse esitatud dokument esialgse õiguskaitse kohaldamise taotlus, mis esitati Hispaania õiguse kohaselt Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escorialile ning mis on Saksamaa kohtusse esitatud taotlusest varasem. B. Purrruckeri viidatud määruse nr 2201/2003 artikkel 20, kui see olekski käesolevas asjas kohaldatav, ei kehtesta mingeid kohtualluvusreegleid, vaid käsitleb üksnes kaitsemeetmete võtmist edasilükkamatutel juhtudel, samas kui käesoleva kohtuasja eesmärgiks olev kohtualluvus määratakse kindlaks vastavalt määruse artiklis 19 sätestatud põhimõtetele. Selline lahendus oleks ka kooskõlas kohtuvõimu käsitleva seaduse (Ley Orgánica del Poder Judicial) artikli 22 lõike 3 sätetega.

Saksamaal algatatud menetlus Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escoriali 8. novembri 2007. aasta otsuse täitmisele pööratavaks tunnistamiseks

- 25 Tegemist on menetlusega, mille raames tehti eespool viidatud kohtuotsus Purrucker. Kõigepealt taotles G. Vallés Pérez muude meetmete hulgas lapse Merlíni tagasitoomist ja esitas vaid ennetavalt taotluse, et Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escoriali 8. novembri 2007. aasta otsus tunnistataks täitmisele pööratavaks. Hiljem taotles ta eeskätt selle kohtuotsuse täitmisele pööratavaks tunnistamist. Vastavalt sellele tunnistasid Amtsgericht Stuttgart 3. juuli 2008. aasta otsusega ja Oberlandesgericht Stuttgart (Saksamaa), kellele oli esitatud apellatsioonkaebus, 22. septembri 2008. aasta otsusega Hispaania kohtu otsuse täitmisele pööratavaks.
- 26 Pärast B. Purruckeri kassatsioonkaebuse saamist esitas Bundesgerichtshof (Saksamaa) Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse. Euroopa Kohus vastas eespool viidatud kohtuotsuses Purrucker, et määruse nr 2201/2003 artikli 21 ja järgmiste artiklite sätteid ei kohaldata ajutiste meetmete suhtes, mis on võetud hooldusõiguse valdkonnas ja mis kuuluvad selle määruse artikli 20 kohaldamisalasse.
- 27 Eespool viidatud kohtuotsuse Purrucker punktis 76 märkis Euroopa Kohus eelkõige, et kui ajutisi meetmeid võtnud kohtu pädevus lahendada sisulist küsimust määruse nr 2201/2003 alusel ei ilmne selgelt tehtud kohtuotsuse asjaoludest või kui selles kohtuotsuses puudub mõnele selle määruse artiklites 8–14 esitatud pädevuse alusele viitav selge põhjendus pädevuse kohta asja sisuliselt lahendada, siis võib sellest järeldada, et see kohtuotsus ei ole tehtud vastavalt nimetatud määruses sätestatud kohtualluvuse reeglitele.

Saksamaal hooldusõiguse saamiseks algatatud menetlus

- 28 B. Purruker esitas 20. septembril 2007 Amtsgericht Albstadtile (Saksamaa) avalduse asja sisuliseks arutamiseks, taotledes ainuhooldusõigust mõlema lapse, Merlíni ja Samira suhtes. Avaldus toimetati põhikohtuasja puudutatud isikule kätte alles 22. veebruaril 2008 vastuvõtuteatisega tähitud kirja teel. Siiski olid nii puudutatud isik kui ka Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escorial avaldusest teadlikud enne selle kättetoimetamist.
- 29 Amtsgericht Albstadti 25. septembri 2007. aasta ja 9. jaanuari 2008. aasta otsusest nähtub, et selle kohtu hinnangul ei olnud mingit võimalust, et B. Purrukeri avaldus rahuldataks. Kuna vanemad ei olnud abielus ning ei olnud tehtud avaldust ühise hooldusõiguse kohta – 30. jaanuaril 2007 sõlmitud notariaalset kokkulepet ei saa tõlgendada kui niisugust avaldust –, oli B. Purrukeril laste suhtes ainuhooldusõigus ning puudus vajadus otsuse järele, millega määrataks hooldusõigus. Amtsgericht Albstadt mainis muu hulgas ka Hispaanias pooleli olevat menetlust.
- 30 19. märtsi 2008. aasta otsusega jättis Amtsgericht Albstadt pädevuse puudumise tõttu rahuldamata B. Purrukeri avalduse last Samirat puudutavas osas. Oberlandesgericht Stuttgart jättis 5. mail 2008 selle otsuse muutmata. Oberlandesgericht Stuttgart märkis oma otsuses, et selle lapse alaline elukoht oli sünnist saadik Hispaanias. Selle kohtu arvates ei ole määruse nr 2201/2003 artikkel 9 antud juhtumi asjaoludel kohaldatav ning sama määruse artikli 15 tingimused ei ole täidetud.
- 31 19. märtsil 2008 tehtud teise otsusega peatas Amtsgericht Albstadt Merlíni-nimelise lapse osas menetluse Haagi 25. oktoobri 1980. aasta lapseröövi suhtes tsiviilõiguse

kohaldamise rahvusvahelise konventsiooni (edaspidi „1980. aasta Haagi konventsioon”) artikli 16 alusel. Menetlus uuendati 28. mail 2008 B. Purruckeri taotlusel, sest G. Vallés Pérez ei esitanud selleks ajaks 1980. aasta Haagi konventsiooni kohast lapse tagasitoomise taotlust. Taotlust ei esitatud ka hiljem.

- 32 Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escoriali 8. novembri 2007. aasta otsuse täitmisele pööratavaks tunnistamise avalduse tõttu, mille esitas G. Vallés Pérez, anti hooldusõiguse asi lahendada Amtsgericht Stuttgartile vastavalt rahvusvahelise perekonnaõiguse valdkonnas teatud õigusmeetmete võtmist ja elluviimist käsitleva seaduse (Gesetz zur Aus- und Durchführung bestimmter Rechtsinstrumente auf dem Gebiet des internationalen Familienrechts) §-le 13.
- 33 B. Purrucker esitas 16. juulil 2008 määruse nr 2201/2003 artikli 20 alusel Amtsgericht Stuttgartile esialgse õiguskaitse kohaldamise taotluse eesmärgiga anda talle poja Merlíni suhtes ainuhooldusõigus, teise võimalusena lapse elukoha määramise ainuõigus. Taotluse aluseks olid muu hulgas arstlikel profülaktistel läbivaatustel ilmnunud probleemid. Taotlus jäeti 28. juulil 2008 rahuldamata, kuna määruse nr 2201/2003 artikli 20 mõttes ei olnud tegemist edasilükkamatu juhuga. Amtsgericht Stuttgart märkis muu hulgas, et laps on kaetud oma isa sotsiaalkindlustusega ning vajaduse korral on võimalik teha ettekirjutus, et emale väljastataks haigekassakaart.
- 34 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt Euroopa Kohtule edastatud menetlustoimikust nähtub, et Amtsgericht Stuttgart üritas toimuva menetluse raames 2008. aasta augustis, septembris ja oktoobris korduvalt ja mitmel viisil, eelkõige Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku Hispaania sidekohtuniku vahendusel saada ühendust

Juzgado de Primera Instancia de San Lorenzo de El Escorialiga, et uurida, kas seal on menetlus pooleli. Tema kontaktikatsed jäid siiski tulemuseta.

- 35 Amtsgericht Stuttgart tegi 28. oktoobril 2008 otsuse, milles ta kirjeldas kontaktikatseid Hispaania sidekohtuniku kaudu ning Juzgado de Primera Instancia de San Lorenzo de El Escoriali vastuse puudumist. Ta palus menetlusosalistelt, et nad esiteks teataksid ja tõendaksid isa Hispaanias esitatud esialgse õiguskaitsse taotluse kuupäeva, teiseks Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escoriali 8. novembri 2007. aasta otsuse kättetoimetamise ja kolmandaks isa poolt Hispaanias sisulise lahendamise avalduse esitamise ning selle avalduse emale kättetoimetamise kuupäeva.
- 36 Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escorial tegi samuti 28. oktoobril 2008 otsuse, mille sisu on kirjeldatud käesoleva otsuse punktis 23 ja milles ta viitab Amtsgericht Stuttgarti saadetud kirjale.
- 37 Olles uuesti palunud menetlusosalistel seisukoht võtta, tegi Amtsgericht Stuttgart otsuse 8. detsembril 2008. Selles mainib ta Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escoriali 28. oktoobri 2008. aasta otsust ja B. Purruckeri kaebust selle otsuse peale. Kohus on seisukohal, et ta ei saa ise lahendada küsimust, milline on „kohus, kuhu esimesena pöörduti”, kuna see kahjustaks õiguskindlust, sest kaks eri liikmesriikide kohut võivad teha vastuolulised otsused. Küsimus tuleks lahendada kohtul, kes esimesena ennast pädevaks tunnistas. Seetõttu otsustas Amtsgericht Stuttgart vastavalt määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõikele 2 menetluse peatada seni, kuni on jõustunud Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escoriali 28. oktoobri 2008. aasta otsus.

- 38 B. Purrucker esitas Amtsgericht Stuttgarti 8. detsembri 2008. aasta otsuse peale kaebuse. Oberlandesgericht Stuttgart tühistas selle otsuse 14. mail 2009 ja saatis asja Amtsgericht Stuttgartile uueks läbivaatamiseks. Oberlandesgericht Stuttgart oli seisukohal, et kohus peab oma pädevust ise kontrollima ja et määruse nr 2201/2003 artikkel 19 ei anna ühelegi kohtule, kus menetlus on algatatud, ainupädevust otsustada selle üle, milline on kohus, kuhu esimesena pöörduti. Oberlandesgericht Stuttgart märkis, et G. Vallés Pérez esitas hooldusõigust käsitleva avalduse Hispaanias 2007. aasta juunis ning see kuulus esialgse õiguskaitse kohaldamise menetluse raamistikku, samas kui B. Purruckeri poolt 20. septembril 2007 Saksamaal esitatud hooldusõigust käsitlev avaldus oli avaldus asja sisuliseks arutamiseks. Asja sisuliseks arutamiseks algatatud menetluse ja esialgse õiguskaitse kohaldamise menetluse esemeks on erinevad vaidlused või erinevad nõuded. Seetõttu tuleb vajaduse korral eeldada, et kahe kohtu vahel on positiivne kohtualluvuse konflikt.
- 39 Amtsgericht Stuttgart nõudis 8. juuni 2009. aasta määrusega menetlusosalistelt uuesti, et nad teataksid talle, millises staadiumis on Hispaanias algatatud menetlus, ning palus neil võtta seisukoha Euroopa Kohtule Euroopa Kohtu kodukorra artikli 104b kohaselt võimaliku eelotsuse küsimuse esitamise osas, mis puudutaks kohtu kindlaksmääramist, kuhu esimesena pöörduti.
- 40 Amtsgericht Stuttgart tegi 19. oktoobri 2009. aasta määrusega menetlusosalistele ettepaneku lahendada vaidlus kokkuleppel, pakkudes ühe võimalusena jätkata ühise hooldusõiguse teostamist ning määrata Merlíni alaline elukoht B. Purruckeri juurde ja Samira alaline elukoht G. Vallés Péreze juurde, või teise võimalusena anda vastastikusel kokkuleppel hooldusõigus Merlíni suhtes B. Purruckerile ja hooldusõigus Samira suhtes G. Vallés Pérezele. Seda ettepanekut ei võetud siiski vastu.

- 41 Amtsgericht Stuttgarti istung toimus 13. jaanuaril 2010 põhikohtuasja menetlusosaliste osavõtul, kusjuures G. Vallés Pérez osales esindaja kaudu. Põhikohtuasja menetlusosaliste seisukohti ei õnnestunud ühtlustada ega lähendada.
- 42 Audiencia Provincial de Madrid tegi B. Purruckeri esitatud apellatsioonkaebuse kohta 21. jaanuaril 2010 otsuse, mida on mainitud käesoleva otsuse punktis 24. See 21. jaanuari 2010. aasta otsus edastati Amtsgericht Stuttgartile G. Vallés Péreze Saksamaa advokaadi kirjaga.

Eelotsusetaotlus ja eelotsuse küsimused

- 43 Eelotsusetaotluses selgitab Amtsgericht Stuttgart, miks ei ole mõistlikku põhjust kahelda selles, et Merlíni alaline elukoht oli Saksamaal alates 21. septembrist 2007, mil B. Purrucker esitas avalduse tema hooldusõiguse saamiseks.
- 44 Selle kohtu sõnutsi ei ole Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escoriali 21. septembrini 2007 kestnud pädevus tulenevalt pereliikmete varasemast ühisest alalisest elukohast Hispaanias määruse nr 2201/2003 artikli 10 alusel põhjendatud, sest ei ole ei tõenäoline ega tõendatud, et B. Purrucker oleks viinud Merlíni Hispaaniast Saksamaale ebaseaduslikult. Lisaks menetlusosaliste vahel 30. jaanuaril 2007 sõlmitud notariaalsele kokkuleppele kinnitab ka tõsiasi, et G. Vallés Pérez jättis lapse tagasitoomise taotluse vastavalt määruse nr 2201/2003 artiklile 11 koosmõjus

1980. aasta Haagi konventsiooniga esitamata, et last ei viidud ära ebaseaduslikult määruse nr 2201/2003 artikli 2 punkti 11 tähenduses. Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escorial ei tugine oma pädevuse osas samuti sellele sättele.

- ⁴⁵ Amtsgericht Stuttgart meenutab, et määruse nr 2201/2003 artikli 16 kohaselt loetakse kohtusse pöördumine toimunuks, kui kohtule on esitatud menetluste algatamist käsitlev või samaväärne dokument, juhul kui hageja ei ole seejärel jätnud astumata samme, et teavitada kostjat hagist.
- ⁴⁶ Amtsgericht Stuttgart täpsustab, et 20. septembri 2007. aasta avaldus esitati Amtsgericht Albstadtile 21. septembril 2007, kuid puudutatud isikule toimetati see kätte alles 22. veebruaril 2008, mille põhjuste eest ei vastuta siiski B. Purrucker, sest kätetoimetamine viibis seetõttu, et vaidlustati selle kohtu rahvusvaheline pädevus võtta meetmeid seoses hooldusõigusega põhikohtuasja poolte tütre Samira suhtes.
- ⁴⁷ Määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõike 2 kohaselt on liikmesriigi kohus, kus vanemliku vastutust käsitlev menetlus algatati esimesena, esmajoones pädev võrreldes teise liikmesriigi kohtuga, kuhu samal alusel esitatud avaldusega pöörduti hiljem. Eelotusetaotluse esitanud kohtu sõnutsi on Hispaania kohtus 2007. aasta juunis algatatud esialgse õiguskaitse kohaldamise menetluse ese identne 2007. aasta septembris Saksamaa kohtus asja sisuliseks arutamiseks algatatud menetluse esemega. Mõlemad menetlused käsitlevad ühe ja sama ühise lapse suhtes teostatava vanemliku vastutuse

kohtulikku määramist. Kumbki pool taotleb ainuhooldusõigust. Mõlemas menetluses osalevad samad pooled.

- 48 Ühe menetluse ajalise prioriteedi teise suhtes sätestab määruse nr 2201/2003 artikkel 16. Amtsgericht Stuttgart märgib siiski, et selle sätte sõnastus ei tee vahet asja sisuliseks arutamiseks algatatud menetlusel ja esialgse õiguskaitse kohaldamise menetlusel. See olukord soodustab erinevaid õiguslikke käsitusi määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõike 2 kohaldamisala tõlgendamisel.
- 49 Juzgado de Primera Instancia n. 4 de San Lorenzo de El Escoriali ja Audiencia Provincial de Madridi õigusliku käsituse kohaselt pöörduiti Hispaania kohtusse määruse nr 2201/2003 artikli 16 ja artikli 19 lõike 2 tähenduses juba esialgse õiguskaitse kohaldamise taotluse esitamiseega. Esialgse õiguskaitse kohaldamise menetlus koos hiljem asja sisuliseks arutamiseks algatatud menetlusega moodustab menetlusliku terviku. Esialgse õiguskaitse määrus muutub *ipso jure* kehtetuks, kui 30 päeva jooksul pärast selle kättetoimetamist ei esitata avaldust algatada menetlus asja sisuliseks arutamiseks.
- 50 Seevastu Oberlandesgericht Stuttgarti 14. mai 2009. aasta määruse järgi ei hõlma määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõige 2 asja sisulise arutamise ja esialgse õiguskaitse menetluse vahelist suhet, kuna nende menetluste esemed on erinevad, kuigi lapse hooldust käsitleva otsuse tagajärjed on samad, olenemata sellest, kas see on tehtud asja sisulise arutamise või esialgse õiguskaitse menetluse käigus. Seda tõlgendust toetab ka asjaolu, et määruse nr 2201/2003 artikkel 21 ja järgmised artiklid ei hõlma esialgse õiguskaitse meetmeid määruse artikli 20 tähenduses.

- 51 Neid asjaolusid arvesse võttes otsustas Amtsgericht Stuttgart menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas [määruse nr 2201/2003] artikli 19 lõige 2 on kohaldatav juhul, kui vanemlikku vastutust puudutavas asjas pöördus üks pool esimesena ühe liikmesriigi kohtusse, esitades üksnes esialgse õiguskaitse kohaldamise taotluse, ja hiljem pöördus teine pool teise liikmesriigi kohtusse, taotledes samas asjas vaidluse sisulist arutamist?
2. Kas kõnealust sätet tuleb kohaldada ka siis, kui liikmesriik ei saa teise liikmesriigi kohtu eraldi esialgse õiguskaitse kohaldamise menetluses tehtud lahendit määruse nr 2201/2003 artikli 21 tähenduses tunnustada?
3. Kas liikmesriigi kohtusse pöördumine eraldi esialgse õiguskaitse kohaldamise taotlusega on samaväärne avalduse esitamisega asja sisuliseks arutamiseks määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõike 2 tähenduses, kui selle riigi menetlusõiguse kohaselt tuleb menetlusõiguslikult ebasoodsamasse olukorda sattumise vältimiseks pöörduda asja sisulise arutamise avaldusega kohtusse teatava aja jooksul?”

Menetlus Euroopa Kohtus

- 52 Eelotsusetaotluses taotles Amtsgericht Stuttgart, et eelotsusetaotluse suhtes kohaldataks kiirendatud menetlust Euroopa Kohtu kodukorra artikli 104b alusel, ning soovis veel, et eelotsusetaotlus antaks lahendada samale kohtukoosseisule, kes menetles Bundesgerichtshofi esitatud eelotsusetaotlust. Amtsgericht Stuttgart selgitas oma taotlust 1. juuli 2010. aasta kirjas, täpsustades, et taotlus ei pea silmas mitte kodukorra artikli 104b, vaid artikli 104a kohaldamist.
- 53 Euroopa Kohtu president rahuldas selle taotluse 15. juuli 2010. aasta määrusega.

Eelotsuse küsimused

- 54 Oma esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõige 2 on kohaldatav juhul, kui vanemlikku vastutust puudutavas asjas pöördus üks pool esimesena ühe liikmesriigi kohtusse, esitades üksnes esialgse õiguskaitse kohaldamise taotluse, ja hiljem pöördus teine pool teise liikmesriigi kohtusse, taotledes samas asjas vaidluse sisulist arutamist. Teine küsimus puudutab selle sätte kohaldamist esialgset õiguskaitset käsitlevale otsusele, mida ei saa määruse nr 2201/2003 artikli 21 tähenduses tunnustada, ning kolmas küsimus puudutab selle sätte kohaldamist esialgse õiguskaitse menetlusele, mis võib olla seotud sisulise menetlusega.

55 Neid küsimusi tuleb käsitleda üheskoos.

Poolte märkused

56 Euroopa Kohtus esitati kaks seisukohta.

57 Esiteks väidavad B. Purrucker, Saksamaa valitsus ja Euroopa Komisjon, et sisulise menetluse ning esialgse õiguskaitse menetluse – mis päädis otsuse tegemisega – üheaegse toimumise korral ei ole tegemist poolelioleva kohtuasja olukorraga, kuigi viimati nimetatud menetlus võib koos asja sisulist lahendamist puudutava avaldusega moodustada menetlusliku terviku, kui see avaldus esitati seaduses ette nähtud tähtaja jooksul. Iga menetlust tuleb käsitada iseseisva üksusena ning otsuse tegemisega lõpeb poolelioleva kohtuasja olukord.

58 Saksamaa valitsus toonitab, et vastasel korral ei saaks arvestada lapse alalise elukoha muutust, kuigi määrus nr 2201/2003 võtab sellist muutust arvesse, ning see läheks vastuollu määruse eesmärgiga, et vanemliku vastutuse asjades teeks otsuse kohus, mis asub lapsele kõige lähemal. Kui lähtutaks sellest, et sisulise menetluse ning otsuseni viinud esialgse õiguskaitse menetluse üheaegse toimumise korral on tegemist poolelioleva kohtuasja olukorraga, oleks kohus, kuhu pöörduti hiljem, kohustatud uurima esimesena pööratud kohtu liikmesriigi õigust, et teada, kas ajutiste meetmete määramine tähendab, et sisuline menetlus on ikka veel pooleli. Saksamaa valitsus viitab veel ohule, et pooled saavad kohtualluvuse vabalt määrata (*forum shopping*), kui viidatakse edasilükkamatuse kriteeriumile, selleks et kohus loeks ennast pädevaks

ja määraks edasilükkamatud ajutised meetmed ning asja sisuline lahendamine jääks tema menetlusse.

- 59 Teiseks leiavad Tšehhi, Hispaania ja Prantsusmaa valitsus, et määruse nr 2201/2003 kohaldamisel ei oma tähtsust see, kas tegemist on esialgse õiguskaitse kohaldamise menetluse või sisulise menetlusega. Viidates kohtujurist Sharpstoni ettepaneku punktile 130, mis esitati eespool viidatud kohtuotsuse Purruker aluseks olnud kohtuasjas, toonitab Prantsusmaa valitsus, et kõnesolev määrus tervikuna – ei I ja II peatükk ega tunnustamist käsitlev III peatükk – ei erista lõplikke ja esialgseid lahendeid. Asjakohane kriteerium on seega, et kahel menetletaval avaldusel oleks sama ese ja alus, millega on tegemist juhul, kui mõlemad vanemad taotlevad ühe ja sama lapse hooldusõigust, olgu see siis esialgse õiguskaitse korras või lõpliku lahendi näol.
- 60 Kõik Euroopa Kohtu põhikirja artikli 23 alusel märkusi esitanud huvitatud isikud on seisukohal, et poolelioleva kohtuasja olukorraga ei ole tegemist siis, kui üks avaldustest puudutab määruse nr 2201/2003 artikli 20 tähenduses ajutiste meetmete võtmist või kui kohus, kuhu pöörduti esimesena, on juba määranud ajutised meetmed selle sätte mõttes.
- 61 Komisjon toonitab siiski, et kohtul, kuhu pöörduti hiljem, on raske kindlaks teha, kas esialgset õiguskaitset on kohaldanud kohus, kes on pädev asja sisuliselt arutama, või on tegemist ajutiste meetmetega määruse nr 2201/2003 artikli 20 tähenduses. Sel põhjusel on komisjon Saksamaa valitsusega ühesugusel seisukohal, et esialgse õiguskaitse kohaldamise menetlus on autonoomne menetlus, mis lõpeb esialgse õiguskaitse määramisega. Ta leiab siiski, et sellest põhimõttest tuleks teha erand, kui

siseriikliku õiguse kohaselt peab avaldaja enne sisulise menetluse algatamist alustama esialgse õiguskaitse menetlust.

62 Enamik märkusi esitanud huvitatud isikutest täheldas, et kuigi määruse nr 2201/2003 artiklis 19 sisalduv pooleliolevate kohtuasjade reegel on seesama, mis 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1972, L 299, lk 32), muudetud 9. oktoobri 1978. aasta konventsiooniga Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja Iiri Ühendkuningriigi ühinemise kohta (EÜT L 304, lk 1 ja muudetud tekst lk 77), 25. oktoobri 1982. aasta konventsiooniga Kreeka Vabariigi ühinemise kohta (EÜT L 388, lk 1), 26. mai 1989. aasta konventsiooniga Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ühinemise kohta (EÜT L 285, lk 1) ja 29. novembri 1996. aasta konventsiooniga Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemise kohta (EÜT 1997, C 15, lk 1) (edaspidi „Brüsseli konventsioon”), artiklis 21 ja nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) artiklis 27, on nende õigusaktide eesmärgid ja muud sätted liiga erinevad, et määruse nr 2201/2003 raames kohaldada lahendusi, mida on rakendatud Brüsseli konventsiooni või määruse nr 44/2001 raames.

63 Muu hulgas rõhutab Saksamaa valitsus, et määruse nr 44/2001 kohaldamisalasse kuuluvates tsiviilasjades on esialgsel õiguskaitasel ainult piiratud seadusjõud, samas kui sisulisel otsusel on seadusjõud täiel määral. Seda ei ole vanemliku vastutuse asjas võetud esialgse õiguskaitse meetmel, millel on formaalne, kuid mitte materiaalne seadusjõud, kuna selle kohta võidakse hiljem teha uus lahend, et võtta arvesse muutunud olukorda. Pealegi on lahendite konflikti käsitlevad reeglid erinevad, nagu märgib komisjon.

Euroopa Kohtu vastus

- 64 Pooleliolevaid kohtuasju puudutavate reeglite eesmärk on liidusisese hea õigusemõistmise huvides vältida paralleelseid menetlusi eri liikmesriikide kohtutes ja vastuolulisi otsuseid, mis sellest tuleneda võivad (vt selle kohta Brüsseli konventsiooniga seonduvalt 9. detsembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-116/02: Gasser, EKL 2003, lk I-14693, punkt 41, ja 14. oktoobri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-39/02: Mærsk Olie & Gas, EKL 2004, lk I-9657, punkt 31).
- 65 Määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõike 2 kohaselt on poolelioleva kohtuasjaga tege mist siis, kui erinevate liikmesriikide kohtutes algatatakse ühe ja sama lapse suhtes ühe ja sama alusega hagide põhjal vanemlikku vastutust käsitlev menetlus. Seejuures ei ole vajalik, et menetlused toimuksid samade poolte vahel.
- 66 Võttes arvesse määruse nr 2201/2003 eesmärgi ja asjaolu, et määruse artikli 19 lõi ge 2 ei maini mõistet „pooleliolevad kohtuasjad”, nagu see on kasutusel liikmesriikide erinevates õiguskordades, vaid loetleb määratluselementidena mitu olulist tingimust, tuleb järeldada, et mõisteid, mida on artikli 19 lõikes 2 kasutatud poolelioleva koh tuasja olukorra määramiseks, tuleb pidada autonoomseks (vt selle kohta Brüsseli konventsiooniga seonduvalt 8. detsembri 1987. aasta otsus kohtuasjas 144/86: Gu bisch Maschinenfabrik, EKL 1987, lk 4861, punkt 11).
- 67 Mõistete „sama ese” ja „sama alus” määramisel tuleb arvesse võtta määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõike 2 eesmärki vältida vastuolulisi otsuseid.

- 68 Euroopa Kohus on Brüsseli konventsiooniga seoses juba otsustanud, et vaidluse esemeks tuleb pidada nõude eesmärki (vt 6. detsembri 1994. aasta otsus kohtuasjas C-406/92: Tatry, EKL 1994, lk I-5439, punkt 41). Selle kontrollimisel, kas kahel nõudel on sama ese, tuleb arvesse võtta mõlemas menetluses hagejate esitatud vastavaid nõudmisi (8. mai 2003. aasta otsus kohtuasjas C-111/01: Gantner Electronic, EKL 2003, lk I-4207, punkt 26). Lisaks sellele on Euroopa Kohus tõlgendanud mõistet „alus” nii, et see hõlmab asjaolusid ja õigusnormi, millele on nõude põhjenduseks viidatud (vt eespool viidatud kohtuotsus Tatry, punkt 39).
- 69 Märkusi esitanud huvitatud isikutel on õigus, kui nad väidavad, et määruse artikli 20 tähenduses ajutiste meetmete kohaldamise avalduse ja asja sisulise arutamise avalduse vahel ei saa esineda poolelioleva kohtuasja olukorda.
- 70 Nagu Euroopa Kohus on eespool viidatud kohtuotsuse Purrucker punktis 61 märkinud, ei saa määruse nr 2201/2003 artiklit 20 pidada sätteks, mis annab asja sisulise arutamise pädevuse.
- 71 Pealegi ei takista kõnesoleva sätte kohaldamine pöördumist kohtusse, kes on pädev asja sisuliselt arutama. Määruse nr 2201/2003 artikli 20 lõige 2 hoiab ära ohu, et otsus, millega võetakse ajutisi meetmeid määruse artikli 20 tähenduses, ja otsus, mille teeb kohus, kes on pädev asja sisuliselt arutama, oleksid vastuolus, kuna see säte näeb ette, et määruse artikli 20 lõike 1 tähenduses ajutisi meetmeid ei kohaldata enam, kui kohus, kelle pädevuses on asja sisuline arutamine, on võtnud meetmed, mida ta sobivaks peab.
- 72 Määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõike 2 tähenduses poolelioleva kohtuasjaga saab seotõttu olla tegemist üksnes juhul, kui eri kohtutes on pooleli kaks või enam menetlust,

millel on sama ese ja sama alus, ning kui avaldajad taotlevad neis menetlustes, et tehtaks otsus, mida võidakse tunnustada muus liikmesriigis kui selle kohtu asukohariik, kuhu on pöördutud selle kohtu pädevuse tõttu asja sisuliselt arutada.

- 73 Seejuures ei saa vahet teha neis kohtutes algatatud menetluste laadi järgi, st selle järgi, kas tegemist on esialgse õiguskaitse kohaldamise menetlusega või sisulise menetlusega. Ei määruse nr 2201/2003 artikli 2 punktis 4 kasutatud mõistest „kohtuotsus” ega artiklitest 16 ja 19, mis käsitlevad vastavalt kohtusse pöördumist ja pooleliolevaid kohtuasju, ei nähtu, et määrus teeks niisugust vahet. Sama kehtib kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist käsitlevate määruse sätete puhul, nagu artiklid 21 ja 23.
- 74 Ühe või teise menetluse kasutamine võib olla pealegi tingitud siseriikliku õiguse eripärast. Komisjon tuli välja oletusega, et siseriiklik õigus võib kohustada algatama enne sisulist menetlust esialgse õiguskaitse menetluse.
- 75 Käesoleva otsuse punktis 68 meenutatud kohtupraktikat ja konkreetsemalt kohtuotsust Gantner Electronic silmas pidades on seega oluline teada, kas avaldaja taotleb kohtult, kuhu esimesena pöörduti, otsuse tegemist seetõttu, et see kohus on pädev asja sisuliselt arutama määruse nr 2201/2003 mõttes.
- 76 Poolelioleva kohtuasja olukorra esinemist või mitteesinemist võimaldab seega kindlaks teha nende nõuete võrdlemine, mis esitati kõnesolevasse kohtusse ning kohtusse, kuhu pöörduti hiljem.

- 77 Kui kohtusse, kuhu esimesena pöörduti, esitatud nõude esimest ja nõudes kirjeldatud asjaoludest nähtub ilmselgelt, et nõue ei sisalda ühtegi elementi, millega saaks põhjendada, et kohus, kuhu see nõue esitati, on määruse nr 2201/2003 tähenduses pädev asja sisuliselt arutama, võib kohus, kuhu pöörduti hiljem, võtta seisukoha, et puudub poolelioleva kohtuasja olukord.
- 78 Seevastu kui avaldaja esitatud nõudmistest või faktilistest asjaoludest, mis sisalduvad avalduses, mis esitati kohtusse, kuhu pöörduti esimesena – isegi kui avalduse eesmärk on ajutiste meetmete võtmine –, nähtub, et avaldus on esitatud kohtusse, mida võib esmapilgul pidada pädevaks asja sisuliselt arutama, tuleb kohtul, kuhu pöörduti hiljem, peatada vastavalt artikli 2201/2003 artikli 19 lõikele 2 menetlus seni, kuni on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kuhu pöörduti esimesena. Kohus, kuhu pöörduti hiljem, võib võtta lapse huvides vajalikke ajutisi meetmeid vastavalt olukorrale ja eeldusel, et määruse artikli 20 tingimused on täidetud.
- 79 Ajutisi meetmeid määrava kohtuotsuse olemasolu, ilma et otsuses oleks täpsustatud, kas meetmeid võtnud kohus on pädev asja sisuliselt arutama, ei saa olla poolelioleva kohtuasja vastuväidet põhjendavaks tõendiks sisulise nõude olemasolust, kui ei ole täpsustatud selle kohtu pädevust, kuhu esimesena pöörduti, ega sisulise nõude faktilisi asjaolusid.
- 80 Kohtul, kuhu pöörduti hiljem, tuleb omal algatusel siiski kontrollida, kas selle kohtu otsus, kuhu pöörduti esimesena, ei valmistanud kõigest ette hilisemat otsust, mis

tehakse siis, kui asjaolud on paremini teada ja olukord ei eelda enam kiiret lahendamist. Lisaks tuleb hiljem pöördutud kohtul kontrollida, kas abistajatele meetmetele suunatud nõue ja hiljem esitatud sisuline nõue moodustavad menetlusliku terviku.

- 81 Kui mõlemad menetlused on samade poolte vahel, võib kohus, kuhu pöörduti hiljem, küsitleda vastavalt siseriiklikus õiguses ette nähtud võimalustele poolt, kes esitab poolelioleva kohtuasja vastuväite, väidetava vaidluse olemasolu ja nõude sisu kohta. Võttes arvesse asjaolu, et määrus nr 2201/2003 põhineb kohtute koostööl ja vastastikusel usaldusel, võib see kohus teatada talle esitatud nõudest kohtule, kuhu pöörduti esimesena, ning juhtida viimase tähelepanu poolelioleva kohtuasja olukorra esinemise võimalusele, paluda tal edastada teavet tema menetluses oleva nõude kohta ning võtta seisukoht oma pädevuse osas määruse nr 2201/2003 mõttes või edastada talle kõik otsused, mis selles asjas on juba tehtud. Kohus, kuhu pöörduti hiljem, võib pöörduda ka oma liikmesriigi keskasutuse poole.
- 82 Kui kohus, kuhu pöörduti hiljem, ei ole pingutustest hoolimata saanud mingit teavet, mis tõendaks teise kohtusse esitatud nõude olemasolu ja võimaldaks kindlaks teha selle nõude eset ja alust ning millest nähtuks teise kohtu pädevus vastavalt määrusele nr 2201/2003, siis tuleb tal pärast seda, kui ta on mõistliku aja oodanud vastust esitatud küsimustele, jätkata talle esitatud nõude menetlemist.
- 83 Mõistliku ootamisaja kestus tuleb kohtul määrata eelkõige lapse huvidest lähtudes. Asjaolu, et tegemist on väikelapsega, on üks kriteerium, mida seejuures arvestada tuleb (vt selle kohta 11. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-195/08 PPU: Rinau, EKL 2008, lk I-5271, punkt 81).

84 Olgu meenutatud, et määruse nr 2201/2003 eesmärk on lapse huvides võimaldada vajalikud otsused teha kohtul, kes on lapsele kõige lähemal ning teab seetõttu kõige paremini lapse olukorda ja arengut.

85 Veel olgu toonitatud, et määruse nr 2201/2003 artikli 24 kohaselt ei kuulu otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevus kontrollimisele. Kui määruse artikli 19 lõige 2 näeb ette, et poolelioleva kohtuasja olukorras peab kohus, kuhu pöörduiti hiljem, menetluse peatama, siis on see just sellepärast, et võimaldada kohtul, kuhu pöörduiti esimesena, otsustada oma pädevuse üle.

86 Kõigist neist kaalutlustest tulenevalt on vastused eelotsuse küsimustele järgmised:

- Määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõike 2 sätted ei ole kohaldatavad, kui vanemliku vastutust puudutavas asjas on liikmesriigi kohtusse, kuhu pöörduiti esimesena, pöördutud üksnes ajutiste meetmete võtmiseks määruse artikli 20 mõttes, ning teise liikmesriigi kohtusse, kes on määruse mõttes pädev asja sisuliselt arutama, pöörduiti hiljem, taotledes sama asja esialgset või lõplikku lahendamist.

- Asjaolu, et liikmesriigi kohtusse on pöördutud esialgse õiguskaitse menetluse raames või et sellises menetluses on tehtud otsus ning esitatud nõue või tehtud otsus ei sisalda midagi, millest nähtuks, et kohus, kuhu on esialgse õiguskaitse menetluse raames pöördutud, oleks määruse nr 2201/2003 mõttes pädev, ei too tingimata kaasa seda, et oleks välistatud, et on olemas – nagu võib olla ette nähtud selle liikmesriigi õiguses – esialgse õiguskaitse nõudega seotud sisuline nõue,

mis sisaldab andmeid selle kohta, et kohus, kuhu pöörduti, on määruse mõttes pädev.

- Kui kohtul, kuhu pöörduti hiljem, ei ole hoolimata sellest, et ta on püüdnud saada teavet poolelt, kes tugines pooleliolevale kohtuasjale, kohtult, kuhu pöörduti esimesena, ja keskasutuselt, mingeid andmeid, mis võimaldaks kindlaks teha teise kohtusse esitatud nõude eset ja alust ning mis tõendaks selle kohtu pädevust määruse nr 2201/2003 alusel, ning kui eriliste asjaolude tõttu nõuavad lapse huvid otsuse tegemist, mida võidakse tunnustada muudes liikmesriikides kui hiljem pöördutud kohtu liikmesriik, siis tuleb viimati nimetatud kohtul pärast seda, kui ta on mõistliku aja oodanud vastust esitatud küsimustele, jätkata talle esitatud nõude menetlemist. Mõistliku aja kestus peab lähtuma lapse huvidest, arvestades kohtuasja konkreetseid asjaolusid.

Kohtukulud

- ⁸⁷ Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamiseiga seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

Nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000, artikli 19 lõike 2 sätteid ei ole kohaldatavad, kui vanemlikku vastutust puudutavas asjas on liikmesriigi kohtusse, kuhu pöördui esimesena, pöörduid üksnes ajutiste meetmete võtmiseks määruse artikli 20 mõttes, ning teise liikmesriigi kohtusse, kes on sama määruse mõttes pädev asja sisuliselt arutama, pöördui hiljem, taotleades sama asja esialgset või lõplikku lahendamist.

Asjaolu, et liikmesriigi kohtusse on pöörduid esialgse õiguskaitse menetluse raames või et sellises menetluses on tehtud otsus ning esitatud nõue või tehtud otsus ei sisalda midagi, millest nähtuks, et kohus, kuhu on esialgse õiguskaitse menetluse raames pöörduid, oleks määruse nr 2201/2003 mõttes pädev, ei too tingimata kaasa seda, et oleks välistatud, et on olemas – nagu võib olla ette nähtud selle liikmesriigi õiguses – esialgse õiguskaitse nõudega seotud sisuline nõue, mis sisaldab andmeid selle kohta, et kohus, kuhu pöördui, on määruse mõttes pädev.

Kui kohtul, kuhu pöördui hiljem, ei ole hoolimata sellest, et ta on püüdnud saada teavet poolelt, kes tugines pooleliolevale kohtuasjale, kohtult, kuhu pöördui esimesena, ja keskasutuselt, mingeid andmeid, mis võimaldaks kindlaks teha teise kohtusse esitatud nõude eset ja alust ning mis tõendaks selle kohtu pädevust määruse nr 2201/2003 alusel, ning kui eriliste asjaolude tõttu nõuavad

lapse huvid otsuse tegemist, mida võidakse tunnustada muudes liikmesriikides kui hiljem pöördutud kohtu liikmesriik, siis tuleb viimati nimetatud kohtul pärast seda, kui ta on mõistliku aja oodanud vastust esitatud küsimustele, jätkata talle esitatud nõude menetlemist. Mõistliku aja kestus peab lähtuma lapse huvidest, arvestades kohtuasja konkreetseid asjaolusid.

Allkirjad